

بسم ا... الرحمن الرحيم

درسنامه ادبیات فارسی هفتم

(قابل استفاده ی دانش آموزان ممتاز پایه هفتم)

مطابق با آخرین تغییرات کتاب درسی

(سال تحصیلی ۹۵ - ۹۴)

مای درس

آموزش نکته به نکته ادبیات فارسی اول دبیرستان (دوره اول) به شیوه کاملاً مفهومی

www.my-dars.ir

مؤلف و ویراستار: مهدی حسن زاده کولانی

گروه آموزشی عصر

ASR_Group@outlook.com

[@ASRschool2](https://www.instagram.com/ASRschool2)

فعل:

فعل کلمه ای است که چهار ویژگی مهم را می رساند.

۱- زمان   ۲- شخص   ۳- مفرد یا جمع بودن   ۴- انجام کار یا نسبت دادن حالت

یادآوری: فعل مهم ترین و اصلی ترین جزء جمله است و بدون فعل جمله ای ساخته نمی شود. بعضی جملات فعل های آشکار و بعضی جملات فعل های پنهان دارند. در یک جمله فعل به کلمات دیگر نقش می دهد. فعل به معنی کار و عمل است. اگر فعل نباشد نهاد و مفعول و... وجودی ندارد.

فعل های اسنادی و غیراسنادی:

فعل ها از نظر انجام کار و نسبت دادن حالتی به نهاد، به دو قسمت تقسیم می شوند؛

۱- **فعل های اسنادی یا ربطی یا عام؛** فعل هایی هستند که فقط از پنج مصدر (بودن، شدن، گشتن و گردیدن) تشکیل یافته اند.

۲- **فعل های غیر اسنادی یا غیر ربطی یا خاص یا تام؛** این نوع افعال مصدر مشخصی ندارند و می توانند از هر مصدری غیر از مصادر فعل های اسنادی تشکیل یابند.

یادآوری: فعل های عام یا اسمیه درست کننده ی جملات اسمیه هستند؛ که فاقد هرگونه انجام کار است و فقط صنعتی است که به نهاد نسبت یا ربط داده می شود.

مثال: «آب و هوای این شهر خیلی سرد است.»

اما در جمله هایی که با فعل های غیر ربطی و خاص درست می شوند، کاری انجام می شود.

مثال: «علی اشتباهی گوش دوستش را جرید.»

تعداد جمله:

در شمارش تعداد جملات، حتماً باید به تعداد فعل و شبه جمله دقت کرد.

☞ مثال: آه، فردا به مدرسه خواهیم رفت، اما هنوز کتاب هایم را پیدا نکرده ام و تکالیفم را انجام نداده ام.

در جمله ی بالا سه فعل جمله به ترتیب عبارت اند از : (خواهم رفت، پیدا نکرده ام و انجام نداده ام). ولی چون یک شبه جمله (آه) وجود دارد، مثال بالا چهار جمله است.

☞ یادآوری: نهاد فعل های امری در جملات امری پنهان است.

☞ مثال: «شال و کلاه کنید تا سفر برویم.»

در جمله ی بالا نهاد (شما) به قرینه ی معنوی حذف شده است.

مذف فعل:

حذف فعل در جمله ها به دو دسته ی لفظی و معنوی تقسیم می شود :

۱) حذف فعل به قرینه ی لفظی :

قاعده ی این نوع حذف فعل به صورتی است که ما فعل را برای جلوگیری از تکرار فعل حذف می کنیم.

☞ مثال: «درختان در فصل بهار شکوفه می زنند، گل ها هم مثل آن ها.»

در جمله ی دوم مثال بالا، فعل (شکوفه می زنند) برای جلوگیری از تکرار فعل حذف شده است.

۲) حذف فعل به قرینه ی معنوی :

قاعده ی این نوع حذف فعل به صورتی است که باید خواننده یا گوینده از معنای جمله بفهمد که فعل حذف شده است.

☞ مثال: «از شما آقایان چه خبر؟»

در جمله ی بالا فعل حذف شده ی (داری) را می توان از معنای جمله فهمید که حذف شده است.

نهاد مسند الیهی و نهاد فاعلی :

در جمله های اسمیه که فعل ربطی دارند و نهاد هیچ کاری انجام نمی دهد و فقط حالتی به آن نسبت داده می شود، نهاد از نوع مسند الیهی است؛ ولی در جمله های فعلیه نهاد از نوع فاعلی است.

☞ مثال: «مهدی نویسنده این کتاب است.»

در جمله ی بالا که جمله ای اسمیه است، (مهدی) هیچ کاری انجام نمی دهد و فقط نویسنده ی کتاب به آن نسبت داده شده است؛ بنابر این نهاد از نوع مسند الیهی می باشد.

☞ مثال: «علی، پسر نوزادش را امیر علی نامید.»

در جمله ی فعلیه ی بالا، علی با نامیدن پسرش کار انجام می دهد؛ پس نهاد ما از نوع فاعلی است.

📖 نکته: نام دیگر نهاد در جمله های اسمیه، مسند الیه و نام دیگر نهاد در جمله های فعلیه، فاعل است.

بررسی فعل از نظر زمان:

(۱) فعل ماضی: فعل دلالت کننده بر زمان گذشته

(۲) فعل مضارع: فعل دلالت کننده بر زمان حال

(۳) فعل مستقبل: فعل دلالت کننده بر زمان آینده

فعل از دو جزء مهم تشکیل یافته است؛

(۱) جزء ثابت در ساخت های فعلی (بن)

(۲) جزء متغیر در ساختار فعلی (شناسه)

مای درس

گروه آموزشی عصر

www.my-dars.ir

بن:

بن یا ریشه را جزء ثابت فعل گویند که در شش صیغه ی دستور زبان فارسی به صورت ثابت تکرار می شود و اصلاً تغییری نمی کند.

انواع بن در دستور زبان فارسی:

(۱) بن ماضی

(۲) بن مضارع

بن ماضی:

بن ماضی، مصدر بدون (ن) است که برای ساختن افعال ماضی از بن ماضی استفاده می شود.

مثال: «آرمیدن -----» «آرمید»

بن مضارع:

بن مضارع، حالت امری هر بن ماضی یا به عبارت دیگر فعل امر بدون (ب) است که تمام افعال مضارع از بن مضارع تشکیل می شود.

مثال: «تاختن -----» «بتاز -----» «تاز»

یادآوری:

مصدر چیست: ریشه ی تمام فعل هارا مصدر تشکیل می دهد؛ پس مصدر فعل نیست و زمان مشخصی هم ندارد؛ هر بن از مصدر درست می شود.

www.my-dars.ir

شناسه:

شخص فعل	مفرد	جمع
اول شخص	م	یم
دوم شخص	ی	ید
سوم شخص	د - ت	ند

شخص فعل را شناسه گویند.

📖 نکته: در فعل های ماضی سوم شخص مفرد شناسه ندارد؛ غیر از ماضی التزامی.

📖 یادآوری: ما زمانی شناسه هارا نهاد حساب می کنیم که در جمله نهاد آشکار نباشد.

👉 مثال: «به بازار رفتیم و خرید کردیم.»

www.my-dars.ir